

Vitezu mučeniku na prerani grob Jugoslovenskemu sokolstvu

Jugoslovenskemu sokolstvu!

Razkrita je tajna odvratnega zločina, izvršenega nad našim Velikim Kraljem Mučenikom. Teroristična akcija, ki je v službi revizionista, je poiskovala, da z marsejskimi strelji, namenjenimi našemu Viteškemu kralju Ujedinitelju, razruši državno in narodno edinstvo jugoslovenskega naroda.

Zločinska roka je uničila življenje našem Kralju, ki ga je hvaležni narod z največjo podaniko vdansosti, z neizmerno bolestjo in ljubezni položil v Pantheon večnega življenja, toda ni uničila duha naroda in ideje državnega in narodnega edinstva.

Jugoslovenski narod živi in bo živel svoboden in ujedinjen. Ideja svobode in edinstva, ki je stoljetja živila v dušah velikih narodnih sinov v Velikem Kralju Mučeniku, živi sedaj že v vsem jugoslovenskem narodu.

Grozoviti zločin, izvršen nad našim Vitezom, je pretresel duše in izval bol, soltejem, je pretresel dušo in izval bol, sole in glasno iztenje vsega našega naroda. V tej narodni boli, v teh solzah in tem iztenju vidimo sveti simbol naše narodne etike, ki mora z njo biti prožeto vse naše državno življenje. Sokolstvo smatra, da bo Jugoslavijo očuvalo in dvignilo samo ono delo, ki mu je izhodisce etično pojmovanje naroda, izrazeno v teh tožnih trenutkih v bolestnem kriku ogrožene in užaljene narodne duše.

Vsi jugoslovenski Sokoli, bodite kot posebljena narodna misel tudi v bodoče čuvanje državnega in narodnega edinstva, ki ga je posvetila Kraljevska kri. S svojimi novimi napori in s svojim delom do kaže, da stoji za našim Mladim Kraljem Petrom II. edinstven in nedeljiv ves jugoslovenski narod, ki bo branil in ubranil pred napadi naših neprijateljev svojo svobodo in edinstvo z vsemi svojimi močmi — tudi za ceno največjih in najtežjih žrtv!

Sporočite vsem, da bo siloviti val nacionalne solidarnosti zdobil vse, kar bi se postavilo na pot konsolidaciji, napredku in varnosti našega naroda in naše Domovine!

Z vero v Boga pojrite na tvoreno delo! Čuvajte nad čistoto sokolske misli, zberite okrog sokolskih praporov vse prekale, ne nacionalne moći, ki v njih živi duh Jugoslavental! Podvojite svoje sokolske napore, bodite pripravljeni na vse žrtve in tako odslje kakor že doslej!

ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!

Zdravo!

Beograd, dne 22. oktobra 1934.
Uprava Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije.

Vsem bratskim sokolskim župam, društviom in četam

V teh težkih dneh neizmerni tuge in žalosti, ki je prenaša ves jugoslovenski narod z veličastno moralno močjo Majke Jugovičev, prevzemata naša sokolska srca in vse naše sokolsko bistvo dva velika in močna občutka: brezmejna bolest za izgubljenim Voditeljem naroda, Kraljem-Herojem in Kraljem-Mučenikom, a enako brezmejna ljubezen, zvestoba in vdansost do nove zvezde vodnice našega naroda in naše domovine: do našega vzvišenega Mladega Kralja Petra Drugega Karadjordjevića.

Velika dela zahtevajo tudi velike žrtve. Za veliko delo Osvobolenja in Ujedinjenja, za veliko in močno Jugoslavijo, je bila poleg ogromnih žrtv, ki jih je doprinesel jugoslovenski narod, potrebna tudi še največja žrtva: morala je teči sveta Kraljeva kri. Viteški Kralj, ki je preživel vse strahote vojne in ki se je povrnil kot Zmagovalec in Ujedinitelj, je padel — zatedot nad zločinsko roko — pri izvrševanju zgodovinske dolžnosti Voditelja naroda kot Kralj Mironosec in Mirotvorec, zeleč osigurati mir in srečno bodočnost tako svojemu narodu kot vsemu Slověštu. Neumorno, neustrašeno in do samoodrekanja požrtvovalno vršč svojo vzvijeno Kraljevsko poslanstvo, je vsem nam pa tudi vsemu svetu dal za večne čase nenadkriljiv primer dolžnosti, žrtve in ljubezni do Naroda in Države. Popolnoma si svesti veličine Niegove tragične heroiske osebnosti, občutimo tudi veličino izgube, ki nas je zadeva, in zato je naša žalost neizmerna in naša bolest neprepoljiva.

Toda zločinski strelji, ki so utrili življenje Viteškega Kralja, so premalo močni, da pogodi cilj, ki so vanj merili: Jugoslavija, velika, močna in nedeljiva: Jugoslavija, velika, močna v krepko, ujednjena kakor nikdar poprej v toleti: in strahovitem pravičnem gnevom. Jugoslovenski narod pa, izvršujoč sveto načelo Kralja Mučenika se v krepkih vrstah zbirja okrog svojega Mladega Kralja, ki je nanj prenesel svojo brezmejno ljubezen, vernost in vdansost, pripravljen za nove čine in nove napore. Delo Viteškega kralja, naša svobodna in nedianima Domovina, je sveto in nedotakljivo. Niegov simbol je naš dčni Kralj Peter II., naša nada in naš ponos. Niegovo smo vsi i z dušo i s telesom, Niegovo je naše življenje!

S tem občutki smo spremili na Sokoli svojega Kralja na Niegovi poslednji pot do Kraljeve zadužbine na Oplenom. S temi občutki se vračamo sedaj k svetemu pozivu svojega življenja: da zbiramo pod sokolskimi praporji vse naiboljše moč: našega naroda in da bomo s svojim tvornim delom in zglednim življenjem vedno budim čuvanje Jugoslavije, pripravljeni na vse, tudi na največje žrtve.

S temi občutki, temo pričakali letos tudi naš veliki sokolski in narodni praznik, Prvi december, ki mora biti ves v znaku

globokega spoštovanja in hvaležnosti senci Viteškega Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja, ki je osnovan pri Savezu in pri poedinčnih župah in to po načinu, ki bodo predpisana s posebno okrožnico:

4. da naj se na čelo vsega stebrene-

ga vitezovskega sokoškega pisma uvrsto Kraljeve besede: »Čuvajte Jugoslavijo! in da naj se v času narodne žalosti konča slovo sokoško pismo z besedami: »Slava Viteškemu Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju;

5. da naj vse edinice pravočasno izvrše vse priprave za čim večjemu pravdečenskemu manifestaciju, ki naj v vsakem pogledu odgovarja važnosti in pomenu tege dne in naše sokolske organizacije.

Slava Viteškemu Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju!

Naj živi naš dčni Kralj Peter II. Karadjordjević!

Zdravo!

V Beogradu, dne 22. oktobra 1934.

Za Izvršni odbor Saveza SKJ

I. namestnik starešine: E. L. Gangi, s. r.; tajnik: A. Brozović, s. r.; predsednik pravne odbora: dr. Vl. Belačić, s. r.

Svečan žalni koncert v operi

Ljubljana, 27. oktobra. Kakor vsa društva in zavodi je tudi naše Narodno gledališče počastilo spomin blagopokojnega kralja in pripredilo v operi svečani žalni koncert. V ozadju održa je stal med zelenjemi in gorenčkimi steklami mračnog doprinski kraljev kip, lože 1. nadstropja so bile opremljene s črtnim blagom, oder sam je bil raztegnjen preko prostora za orkester, vsa publike pa je prisla v svečanih žalnih oblikeh.

Krasni spored koncerta je vzbujal upravičeno nado, da bo opera natlačeno polna, tem bolj, ker je bila sezona zaradi splošnega žalovanja prekinjena za celih 17 dni žal, da so se te nade izpolnile le deloma.

Prvi je nastopil g. ravnatelj Pavel Golia, izvrševalc dolžnosti upravnika, in naševoril občinstvo:

Dame in gospodje,

uvodno besedilo k žalni svečanosti, katero priredil nočji Uprava Narodnega gledališča v počastitev spomina blagopokojnega vitezkega kralja Aleksandra I. Ujedinitelja, ki nameral govoriti g. ban dr. Drago Marušič, da kot prvi in najvišji predstavnik državne oblasti v Ljubljani podpira patriotski značaj te pietne pravide.

Gospod ban je moral v nujnih državnih poslih odpovedati v Beograd, in name ne pada dolžnost, da Vam sporodim njegovo besedo, ki se glasi:

Spoštovane dame in gospodje!

Danes se nismo zbrali v tam domu, da razvedrimo svoja srca in olajšamo svoje duše od dnevnih skrb in naporov; nagib, ki so nas priveli semkaj, so povsem drugi. Oni so višji in globlji.

17 dni je za nami, odkar so se zaprla vrata Talijskega hrama, odkar so nenašoma zamenela grla naših umetnikov in potihnele ubrane melodije strun.

Ko smo letošnje jeseni stali na pragu umetniškega ustvarjanja, ki ima prav v tem domu svoje toplo ognjišče, ko smo kot svoboden narod živali v najlepših prizakanjih novih uspehov za svojo domovino, tedaj so počeli v Marseilleu zločinski streli in nam vzel najmiljše in najdražje, kar smo imeli. Ugrabili so nam Kralja, plemstvo junaka, ubili nam Vodnika, kateremu smo brez strahu in oklevanja zapalili svojo usodo, oropali so nas Vladara, ki je s srcem, umom in modrostjo neumorni gradil veličastno stavbo naše sreče in slave.

Tedaj smo se poglobili vase in sami s seboj doživljali in preživljali neareco, ki je tako iznenada zadel ves naš narod. Naše tužne misli so blodile nad nemirnimi valovi morja, ko so nosile mrtvo Mučenika tejo. Ga spremajale na Niegovi zadnji poti preko oziroma domovine in poslednjem razplakale nad Niegovimi zemeljskimi ostanki, preden so legli k počitku v hladni dom slavnih pradoved.

Težka kamenita plošča leži nad Niegovim trupom. Cloveka—Kralja ni več, ostal je le še spomin po Njem. Spomin in delo Niegovega duha. To Niegovo delo — večka in varna država, v kateri življenje in dobrobit so vse vsebuje.

In takšen resničen in izcela mož je bil po kralju.

Kot tak se je za vse večne čase včlenil v vrsto tistih resničnih mož, ki oblikujejo svet.

Spoštovane dame in gospodje!

Neka srbska narodna pesem pripoveduje, o zidanju mesta Skadra, ki so ga zidali trije kralji Temna sila — zla vila — jim je vsako noč porušila, kar so čez dan zgradili. Da se dvigne mesto iz svojih temeljev, je terjalo nedolžno žrtve, ki naj bi jo kralji vzdali v zidne temelje. Ta žrtve je postala žena kralja Gojka. Vzidana je še dojile sklop odprtina v zidu svojega sina. In pa se deša, da se je nad to žrtvo dvignilo veličastno zidovje kraljevskega mesta in da prvi žrtvovane žene še dandanes teče v življenju tamošnjemu ljudstvu.

Alli na narodno pesem simbol pokojnega Kralja in Niegove žrtve? Kot žrtve temnih sil je bil od nasode s svojim duhom in telesom v temelje državne stavbe, ki je vse Svoje življenje gradil in ji so žrtvovane, da bo zrasla tako silna in močna, kakor si jo je zamisnil. In kakor so prvi zazidane žene napajale robove do dandanskih dni, tako bo mrtvi Kralj tisti neusahljivi, živi studenec, iz katerega bo narod trajno zajemal vero in vztrajnost moč in voljo, da bo nezloriv in vreden vzvrsen žrtve, hodil po sledah svojega Kralja.

Spoštovane dame in gospodje! Take pa eni strani tužne, po drugi zaupanje in sasozavest polne misli nas navdajajo, ko smo se zbrali, da proslavimo spomin ne-

vane socialne akcije v korist »Socialnega fonda Viteškega Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja«, ki je osnovan pri Savezu in pri poedinčnih župah in to po načinu, ki bodo predpisana s posebno okrožnico;

4. da naj se na čelo vsega stebrene- ga in zasebenega sokoškega pisma uvrsto Kraljeve besede: »Čuvajte Jugoslavijo! in da naj se v času narodne žalosti konča slovo sokoško pismo z besedami: »Slava Viteškemu Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju;

5. da naj vse edinice pravočasno izvrše vse priprave za čim večjemu pravdečenskemu manifestaciju, ki naj v vsakem pogledu odgovarja važnosti in pomenu tege dne in naše sokolske organizacije.

Slava Viteškemu Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju!

Naj živi naš dčni Kralj Peter II. Karadjordjević!

Zdravo!

V Beogradu, dne 22. oktobra 1934.

Za Izvršni odbor Saveza SKJ

I. namestnik starešine: E. L. Gangi, s. r.; tajnik: A. Brozović, s. r.; predsednik pravne odbora: dr. Vl. Belačić, s. r.

narodom bojevala za svobodni dom, ki je veliko državni sposobnostjo in z razumevanjem svojega ljudstva vodila krmilo mlade jugoslovenske skupnosti in ki je končno za vse te ideale pri utrjevanju prijateljstva z evropskimi narodi, žrtvovala svoje življenje. Nj. Vel. kralj Aleksander je padel sred svoga mirovnega dela in to dejstvo podeljuje njegovemu kraljevskemu osebnosti bolj.

Posebno pa se zaslugom pokojnega kralja kraljevski stan jugoslovenske države, kajti prav pod močno kraljevsko avtoriteto in državni sposobnost se je pridelo urejanje obrtniške zakonodaje, njihovo stanovsko-organ zatorčano gibanje in delovanje na enotni državni podlagi.

Prosim vas, da z menoj stojte počastite spomin Nj. Vel. kralja Aleksandra z vzklikom SLAVA in petmurnat molkom...

11. doponike v kinu Matici.

Kino Šiška: Njegova senca.

Sentjakobski oder: »Rokovnjača« ob 20.16. Mestni dom.

PRIREDITVE V NEDELJO.

Kino Matica: Carica vseh Rusov.

Kino Ideal: Moje hrepene se Ti...

Kino Dvor: Advokat podzemja.

ZKD: »Ljubezen Mihajla Petrovca« ob 14.15 v kinu Matici.

Kino Šiška: Njegova senca.

Sentjakobski oder: »Rokovnjača« ob 20.16. Mestni dom.

DEZURNE LEKARNE.

Danes in jutri: Mr. Bakardi, Sv. Jaks.

ba trg 9 v Ramu, Mikloščeva cesta 36.

Beložmica

KOLEDAJ. Danes: Sobota, 27. oktobra katoličani: Frumenti, Srebra.

Jutri: Nedelja 28. oktobra katoličani: Simon in Juda, Mila.

DANASNJE PRIREDITVE.

Kino Matica: Carica vseh Rusov.

Kino Ideal: Moje hrepene se Ti...

Kino Dvor: Advokat podzemja.

ZKD: »Ljubezen Mihajla

MARLENE DIETRICH
in njene bokerke Marije Sieber

CARICA VSEH RUSOV

Monumentalno veledejno posnetno po dnevniku carice Katarine II. — Marlene Dietrich, kot naivno dete, razočarana žena in ljubimka iz maščevanja.

Režija: Josef von Sternberg

Telefon 21-24

ELITNI KINO Matica

Telefon 21-24

Predstave danes ob 4., 7.15 in 9.15 in jutri ob 3., 5., 7.15 in 9.15 uro zvečer

Predprodaja od 11.—12.50 ure.

DNEVNE VESTI

— Zalni znaki Jadranske straže so pravkar prišli v promet in so tako elegantni, da jih vidimo že povsod. Na finem črnom svinjem traku je prijet počerni znak JS, ki izpod njega gleda majčkena trobojka. Znak s svojo okusno kompozicijo deluje pravzaprav kot nakit, a navzicle temu velja le 2 Din, da si ga lahko pripne prav vsak član JS. Za to nizko ceno se pa moramo zahvaliti kovinski tovarnici »Eka« inž. Vladimira Stareta, ki ji izdelala lepi kovinski znak tako poceni, predvsem pa gospodčinam Tehničke srednje šole, ki kot navdušene podmladkarke JS brezplačno montirajo znake na trakove. Dela imajo seveda toliko, da so se ženski oddelki Tehničke srednje šole izpremenili v pravo tovarno, kar je bilo pa mogoče le zaradi naklonjenosti direktorja Reisnerja in učiteljskega zborja do JS. Zalni znak JS si bo pripel ves narod, ki je v duhu viškega kraja Zedinitelja, svojega Velikega admiralja pod vodstvom svojega pokrovitelja, mladega kralja Petra II. varuje Jadran!

— Iz državne službe. Premeščena je obrtna učiteljica Katarina Gnezda od Državnega odbodka za domači obrt na čiparsko šolo v Zelezniški.

— Iz banovinske službe. V višjo skupino je pomaknjena banovinski teh. višji pristav v d. direktorja zdravilišča Rogaska Slatina in Anton Ditrich, za banovinskoga pristava pri banški upravi v Ljubljani je imenovan banovinski uradniški pripravnik Aleksander Štrekelj, premeščen je banovinski uradniški pripravnik Ivan Gerčar od banške uprave v Ljubljani k srečemu načelnstvu v Dolnji Lendavi.

— Sprememba v pravilniku o banovinskih pristojbinah na ribarske izkaznice. Z dne 9. decembra 1932. K členu 1. se dodaja novi odstavek, ki se pravi: Za člane ribarskih društev včlanjenih v Zvezi ribarskih društev dravskih banovine znaša pristojbina pod A Din 30.—, pristojbina pod B Din 80.—. Ta izprememba v pravilniku velja od 1. januarja 1934.

— Iz Službenega listca. »Službeni list kr. banške uprave dravske banovine« št. 87 z dne 27. oktobra objavlja navodila za sestavo proračuna mestnih občin za proračensko leto 1935/36, plačevanje blagovnih tretjatev Rumuniji, ratifikacijo raznih mednarodnih pogodb, izpremembe o pravilniku ribarskih pristojbinah na ribarske izkaznice, objave banške uprave v pobiranju občinskih troškov v letu 1934 in razne objave iz »Službenih Novic«.

— Narodno obrambna dneva preložena. V imenu vseh 21 sodelujočih društva in organizacij sporocja »Branibor«, da se iz razumljivih razlogov ne bosta vršila projektična narodno obrambna dneva 10. in 11. novembra t. l., pač pa sta preložena na dogledni čas. Prosimo pa vas društva, naj se intenzivno pripravljajo in v krajnjem vse potrebno, da bo manifestacija v vsaki občini uspela v vsakem pogledu kar najlepše. Glede natančnega datumna prireditve — ki bo precej bližu — pa bomo predvsem lahko dočišči že čez teden dni. — Osrednji odbor društva »Branibor« v Ljubljani.

SAMO SE DANES ob 4., 7. in 9.15
RONALD COLMAN
v družabni drami

Moje hrepene je si ti...

Jutri ob 3., 5., 7. in 9.15 premiera
najnovejšega velefilma

Joane Crawfordove
»USODEPOLNI DNEVI«

Ni brigala sedanost, niti preteklost. Zivela sta iz dneva v dan. V načrtu jih je mistična in drugačna.

ZVOČNI KINO IDEAL

Vstopnina: Din 4.50, 6.50 in 10.—

— Delo dne. Borza dela v Ljubljani sprejme za takoj 5 usmjarjev, izdelovalca kisika in ogljikove kislino, hlapca.

— Prepovedana italijanska knjiga. Notranje ministrstvo je prepovedalo uvažati in razširjati v naši državi v Milanu izdanou knjigo »Una favola vera«.

— Umriljost med zavarovanimi delavci in nameščencem. V avgustu je umrl po podatkih Okrožnih uradov 172 delavcev in nameščencev, od teh 121 moških in 51 žensk. Ponesrečno se je 14 delavcev, izven dela 12, od teh je pet utorilo, eden se je pa obesil. Rodabin umrlih delavcev in nameščencev je bilo izplačenih 142.37 Din. pogrebne.

— Split važno turistično središče. Iz Splita poročajo, da je letos število turistov v primeri in prejšnjimi leti močno poskuščilo. Split je postal važno turistično središče. V tretem četrletnjem letu je prispeval v Split 98.73 potnikov, v drugem pa 57.64. Samo Svirčev je bil letos na naši rivieri nad 1.000.

— Nemčija se zanima za naša vina. Letošnja vinska letina v Dalmaciji je bila ena najboljših v zadnjih letih. Samo v splitskem srezu bo znašal pridelki nad 100.000 hl, kar pomeni 15.000 hl več, kakor jani in predlanskim. Na vsem ozemlju primorske banovine bodo pridelali letos nad 900.000 hl vina, dočim so ga pridelali lani in predlanskim približno povprečno 660.000

VSA LJUBLJANA GOVORI O
najnovejšem in najprivlačnejšem
MONUMENTALNEM RUSKEM VELEFILMU

CARICA VSEH RUSOV

Monumentalno veledejno posnetno po dnevniku carice Katarine II. — Marlene Dietrich, kot naivno dete, razočarana žena in ljubimka iz maščevanja.

Režija: Josef von Sternberg

Telefon 21-24

ELITNI KINO Matica

Telefon 21-24

Predstave danes ob 4., 7.15 in 9.15 in jutri ob 3., 5., 7.15 in 9.15 uro zvečer

Predprodaja od 11.—12.50 ure.

kolsko televodišče v Tivoliju do Lettermannovega drevoreda, so se preselili nekateri komedijanti na Kodeljevo v moščansko občino. Tam jih tudi najbrž ne marajo več, ker so se te dni preselili na prostor ob Tyršovi cesti in Einspiljerjevi ulici. Tam ob cesti je postavljeno tudi stene, poleg pa stoji ogrodje vrtljaka in dva stanovanjska vozova.

— Usmeti so v Ljubljani od 19. do 26. t. m. Marchiotti Ivan, 67 let, trgovec, Sr. Petra cesta 20. Cotté Albin, 38 let, inž. kemije pri »To. prem. dr. e. Trbovije 160. Trepše Helena roj. Jamnik, 62 let, vdova po stroj. drž. žel. Jančeva ulica 13. Sadnik Marija, 56 let, posestnica, Latkova vas 50, obč. Št. Pavel pri Preboldu. Kvas Ivana, 24 let, poštarnačka, Rožna dolina, C. XV-7. Gočič Marija roj. Gorischek, 85 let, vdova posestnika, Trnovska ulica 1. — V ljubljanski bolnicni so umrli: Dolinšek Jože, 3 leta, sin delavke, Grašec 68, sreč Litija. Lavrh Alojzij, 3 leta, sin včrkarskega mojstra, Zaboršt 19, sreč Litija. Učakar Marija, 52 let, Dravje 78. Reboli Franciška, 15 let, hči posestnika, Zg. Pirnje 41. Timofejev Vasili, 42 let, grafov, brez stalnega bivališča. Novak Ivan, 23 let, kovinostrugar, Meštna pristava 8.

— Ljubljanska predstava ZKD. Danes in jutri se predvaja v prostorih Elitnega kina Matice velika filmska drama, zajeta iz ruskega življenja »Ljubljana Mihaja Petrovca«. Film je pol prizorov najnovejše ljubljanske in pozvratnosti. Glavno vlogo v tem delu igra slavn. baritonist Lawrence Tibbett. On je znan kot pesvka velikina, ki nima para med sovorniki. Glede na nekaj pevskih točk, ki jih odpoje Tibbett, je vredno ogledati si to filmsko veledejelo. Predstave danes ob 3. ter jutri ob 11. uru dopolnje Vstopnica 3.50, 4.50, 5.50 in 6.50 Din.

KAVARNA NEBOTIČNIK

dnevno popoldanski in večerni
KONCERTI

— Ljubljanska predstava ZKD. Šentjakobčani vprizore danes in jutri zvečer Jurčič-Govejkovo ljubljansko igro »Rokovnja«. Predprodaja vstopnica danes in jutri ob 10. do 12. in od 15. do 17. ter eno uro pred začetkom predstave. Cenjeno občinstvo opozarjam na obe predstavi.

ALI STE ŽE NAROCILI NOVELO RAJKA KOSA »N JE N I K R A L J I «

— Ljubljanska predstava ZKD. Šentjakobčani vprizore danes in jutri zvečer ob 20.15 Jurčič-Govejkovo ljubljansko igro »Rokovnja«. Predprodaja vstopnica danes in jutri ob 10. do 12. in od 15. do 17. ter eno uro pred začetkom predstave. Cenjeno občinstvo opozarjam na obe predstavi.

„Kavarna Central“ vsak večer KONCERT V SOBOTO IN NEDELJO ODPRTO VSO NOC 3161

— Ljubljanska predstava ZKD. Šentjakobčani vprizore danes in jutri zvečer ob 20.15 Jurčič-Govejkovo ljubljansko igro »Rokovnja«. Predprodaja vstopnica danes in jutri ob 10. do 12. in od 15. do 17. ter eno uro pred začetkom predstave. Cenjeno občinstvo opozarjam na obe predstavi.

DANES PREMIERA senzacijonalnega velefilma **ADVOKAT PODZEMLJA**

Film napete vsebine ter najdržnejših podvigov

ZVOČNI KINO DVOR
Predstave danes ob 4., 7. in 9. ura,
jutri ob 3., 5., 7. in 9. uro zvečer
Cena 4.50 in 6.50 Din

Iz Ljubljane

— Ljubljanska univerza. Danes ob 11. je imela univerza Aleksandra I. v stolnici zadušnico za svojim blagopokojnim ustanoviteljem in protektorjem, viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Cerkevnu opravilo, ki ga je celebriral preoktor dr. Matija Slavš, je prisotstvoval celo kupnik posferski zbor z dekanom na čelu. Navzoč so bili skoroda vsi slušatelji vseh fakultet, zastopana prav vsa akademika društva in jih bil prostorni cerkevni hram napolnilo do zadnjega koticika.

— Ljubljanski kraljevni odbor. Vsi so v kraljevem odboru, da se izvedejo pravljici, ki se pravi: Za člane ribarskih društev včlanjenih v Zvezi ribarskih društev dravskih banovine znaša pristojbina pod A Din 30.—, pristojbina pod B Din 80.—. Ta izprememba v pravilniku velja od 1. januarja 1934.

— Iz Službenega listca. »Službeni list kr. banške uprave dravske banovine« št. 87 z dne 27. oktobra objavlja navodila za sestavo proračuna mestnih občin za proračensko leto 1935/36, plačevanje blagovnih tretjatev Rumuniji, ratifikacijo raznih mednarodnih pogodb, izpremembe o pravilniku ribarskih pristojbinah na ribarske izkaznice, objave banške uprave v pobiranju občinskih troškov v letu 1934 in razne objave iz »Službenih Novic«.

— Narodno obrambna dneva preložena.

V imenu vseh 21 sodelujočih društva in organizacij sporocja »Branibor«, da se iz razumljivih razlogov ne bosta vršila projektična narodno obrambna dneva 10. in 11. novembra t. l., pač pa sta preložena na dogledni čas. Prosimo pa vas društva, naj se intenzivno pripravljajo in v krajnjem vse potrebno, da bo manifestacija v vsaki občini uspela v vsakem pogledu kar najlepše. Glede natančnega datumna prireditve — ki bo precej bližu — pa bomo predvsem lahko dočišči že čez teden dni. — Osrednji odbor društva »Branibor« v Ljubljani.

SAMO SE DANES ob 4., 7. in 9.15
RONALD COLMAN
v družabni drami

Moje hrepene je si ti...

Jutri ob 3., 5., 7. in 9.15 premiera
najnovejšega velefilma

Joane Crawfordove
»USODEPOLNI DNEVI«

Ni brigala sedanost, niti preteklost. Zivela sta iz dneva v dan. V načrtu jih je mistična in drugačna.

ZVOČNI KINO IDEAL

Vstopnina: Din 4.50, 6.50 in 10.—

— Delo dne. Borza dela v Ljubljani sprejme za takoj 5 usmjarjev, izdelovalca kisika in ogljikove kislino, hlapca.

— Prepovedana italijanska knjiga. Notranje ministrstvo je prepovedalo uvažati in razširjati v naši državi v Milanu izdanou knjigo »Una favola vera«.

— Umriljost med zavarovanimi delavci in nameščencem. V avgustu je umrl po podatkih Okrožnih uradov 172 delavcev in nameščencev, od teh 121 moških in 51 žensk. Ponesrečno se je 14 delavcev, izven dela 12, od teh je pet utorilo, eden se je pa obesil. Rodabin umrlih delavcev in nameščencev je bilo izplačenih 142.37 Din. pogrebne.

— Split važno turistično središče. Iz Splita poročajo, da je letos število turistov v primeri in prejšnjimi leti močno poskuščilo. Split je postal važno turistično središče. V tretem četrletnjem letu je prispeval v Split 98.73 potnikov, v drugem pa 57.64. Samo Svirčev je bil letos na naši rivieri nad 1.000.

— Nemčija se zanima za naša vina. Letošnja vinska letina v Dalmaciji je bila ena najboljših v zadnjih letih. Samo v splitskem srezu bo znašal pridelki nad 100.000 hl, kar pomeni 15.000 hl več, kakor jani in predlanskim. Na vsem ozemlju primorske banovine bodo pridelali letos nad 900.000 hl vina, dočim so ga pridelali lani in predlanskim približno povprečno 660.000

kolsko televodišče v Tivoliju do Lettermannovega drevoreda, so se preselili nekateri komedijanti na Kodeljevo v moščansko občino. Tam jih tudi najbrž ne marajo več, ker so se te dni preselili na prostor ob Tyršovi cesti in Einspiljerjevi ulici. Tam ob cesti je postavljeno tudi stene, poleg pa stoji ogrodje vrtljaka in dva stanovanjska vozova.

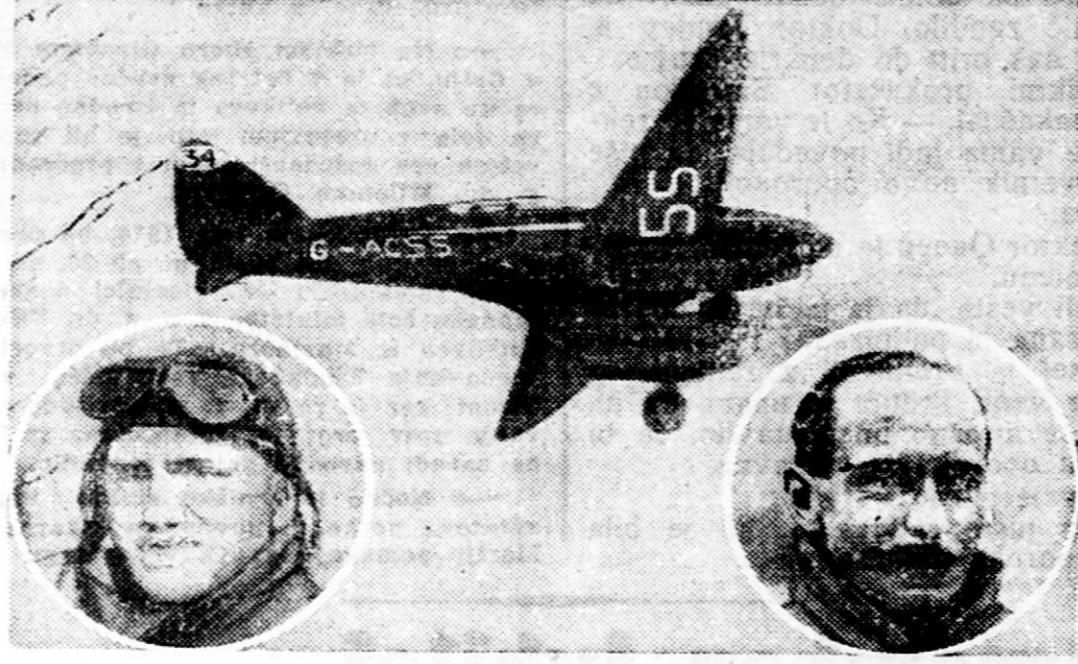
— Usmeti so v Ljubljani od 19. do 26. t. m. Marchiotti Ivan, 67 let, trgovec, Sr. Petra cesta 20. Cotté Albin, 38 let, inž. kemije pri »To. prem. dr. e. Trbovije 160. Trepše Helena roj. Jamnik, 62 let, vdova po stroj. drž. žel. Jančeva ulica 13. Sadnik Marija, 56 let, posestnica, Latkova vas 50, obč. Št. Pavel pri Preboldu. Kvas Ivana, 24 let, poštarnačka, Rožna dolina, C. XV-7. Gočič Marija roj. Gorischek, 85 let, vdova posestnika, Trnovska ulica 1. — V ljubljanski bolnicni so umrli: Dolinšek Jože, 3 let

Po letalski tekmi na progi London-Melbourne

Drobci z največje letalske tekme vseh časov — Tragika dveh letalcev, ki sta doprinesla največje žrtve

Zmagovito letalo na veliki letalski tekmi na progi London—Avstralija je angleško letalo »De Havilland-Comet«. Zgrajeno je bilo nalašč za to tekmo in na letališču v Mildenhallu so startala 20. t. m. tri letala tega tipa. Tovarna De Havilland Aircraft Comp. Ltd., ki je izdelala ta letala v rekordnem času, je še pred dograditvijo prvega letala jam-

Smrtna nesreča je doletela na tekmi baš letalca, ki sta se je udeležilo z največjimi žrtvami. Letalca Gilman in Bain sta zelo težko zbrala potrebna denarna sredstva in tako sta prišla s svojim letalom k sprejemu prepozno. K handicir tekmi nista bila priprušena, pač sta se pa smela udeležiti hitrostne tekme. Naletela sta pa na ovi-

čila vsem interesentom, da bo letalo doseglo povprečno hitrost 320 km na uro. Pri poskusnih poletih pred tekmo je doseglo letalo »D. H. Comet« maksimalno hitrost 362 km na uro v višini 300 m, in hitrost 362 km v višini 3000 m, tako da je zajamčeno povprečno hitrost ne samo doseglo, temveč tudi znatno prekocilo.

Letalo »D. H. Comet« je enokrilnik s kilrom spodaj. Ima dva motorja »Gipsy-Six« po 224 HP ob straneh trupa. Krila so tanka, na najdebelejšem kraju debela samo 28 cm. V letalu sta dva sedeža drug za drugim in tudi dvojno krmilo, da se lahko pilota menjavata. Kolesa se potegnjejo po startu v trup. V trupu so tri posode za bencin, tako da vzame letalo lahko s seboj 1170 litrov bencina. Dve posodi sta pred pilotom, tretja manjša pa za njim. V vsaki motorski gondoli je ena posoda za olje.

Letalo je tehtalo s pilotoma in pogonskimi snovmi 2380 kg in že 600 m od kraja starta je bilo 36 m visoko, kar pomeni, da se je dvignilo 16 m več, nego je bilo predpisano. Prazno letalo tehta 1360 kg. Krila merijo 14.4 m, letalo je dolgo 8.5 m, visoko pa 2.75 m. Nosilna ploskev letala meri samo 19.75 kvadratnih metrov, tako je obtezeno na vsak kvadratni meter s 120 kg. Vse kaže, da pridejo taka letala kmalu v promet kot expresa poštna letala na progah angleške letalske družbe.

Lastni letala Edwards je podaril zmagovito letalo letalcemu Scottu in Blacku. Letalo bo prepeljano v novembra v Anglijo. Nagrade bodo razdeljene svečano 10. novembra. Zmagovalcem izroči nagrado vojvoda Gloucesterski v imenu mecenca Edwardsa, ki je dal denar za glavno nagrado v znesku 10.000 funtov šterlingov in pa zlat pokal.

Australac Warren Penny in Američan G. Pond sta se odpeljala pred tekmo v Ameriko da bi prevzela nalašč za nju izdelano letalo. Hotela sta startati v Ameriki in prileteti v četrtek v Anglijo, odkoder bi v soboto nadaljevala polet v Avstralijo.

V Mildenhallu je startalo prvo letalo zakoncov Molisonov. Njemu so sledila druga letala v presledkih po 12 sekund. Zadnji je startal 20-letni Australac Melrose.

ro, ker je bilo treba plačati 50 funtov šterlingov prijavnine. Oba sta bila že prodala svoje automobile in Bainova mati je žrtvovala vse svoje zadnje prihranke. Zato ni ruda, da nista mogla opremiti svojega letala z novimi pnevmatikami. Potrošila sta okrog 2000 funtov šterlingov. Če pa ni denarja, ne pomaga niti največji pogum. Oba sta plačala svoj pogum z glavo.

Sir Charles Kingsford Smith, ki zaradi defekta v motorju ni mogel prispeti na cilj, je izjavil, da bo takoj po končani tekmi sam poletel iz Londona v Melbourne in da bo poskusil potolči rekord zmagovalcev Scotta in Blacka.

Pri pregledu letal v Mildenhallu so strogo pazili, da je bilo v vsakem letalu hrane za tri dni in za vsakega člana posadke okrog 7 litrov pitne vode.

Campbell Black, zmagovalec v največji letalski tekmi, je bil leta 1930 pilot angleškega prestolonaslednika na njegovem poletu v Afriko.

Pred startom je Campbell Black izjavil: Recimo, da prileti vodilno letalo v Charleville, na zadnjo etapo pred ciljem, in da mu sporoči v Melbourne, da je tam tako gostata megla, da se ni mogoče spustiti na tla. Ali bo letalec smel nadaljevali polet v upanju, da se megla dvigne, ali pa bo moral počakati v Charleville, kajti prihod v megleno ozračje v Melbournu z veliko brzino in z izčrpanimi zalogami bencina bi pomenil katastrofo za letalo in morda tudi za posadko. To priča o temeljnosti, s katero sta se letalca pripravljala na tekmo. Kakšni so bili v resnicni pogoj Blackovega poleta?

Namen tekme je bil pospešiti konstrukcijo hitrih letal, ki bi mogla skrasti pot med Anglijo in Avstralijo na prakruden način, to se pravi, da bi bila nevarnost čim manjša. Na to zahtevalo so pazili tudi pri gradnji specijalnih letal za tekmo, tako da so z odstranitvijo abnormalnega posoda za bencin pridobili na koristnem prostoru za potnike ali prtljago. Niti na tekmi niso smeli biti letala preobtezena, kajti pri startu so morala preleteti zapreko 20 m v razdalji 600 m.

Konstrukterji so stali pred problemom, ali naj se odločijo za izredno hitra letala, čilj akcijski radius bi bil zaradi velike porabe goriva manjši, ali pa za počasnejša letala z večjim akcij-

skim radiusom. Zmagalo je letalo, ki je bilo kompromis med obema skrajnostima. Motorji brez kompresorjev so imeli razmeroma majhno kapaciteto, toda razvili so veliko hitrost. Nad 300 km hitrosti je bilo doseženo v prvi vrsti zaradi povsem gladkega trupa. Angleži so zoper dokazali, da znajo graditi letala, ki se izkažejo tudi v najtežji mednarodni konkurenči.

Med poletom nad pogorji, puščavami, morji in tropičnimi viharji so bili tekmovalci izpostavljeni neštetim nevarnostim. Najbolji so se bili nočnega spuščanja na neznanici letališči, kjer se letalec težko spusti že z navadnim letalom, kaj šele s tako hitrim. Med nevarnimi kraji je bil zlasti Singapur, kamor naj bi tekmovalci prileteli po noči. Letališče je izbočeno in na obeh straneh obdanzo z visokimi drevesi. Največja ovira je pa utrujenost letalcev, ko se že bližajo cilju. Zmaga v hitrostni tekmi gre bolj na račun letalcev, nego letal.

Krašno se je spustil ponovi na tla tudi Avstralet Woods s svojim ameriškim letalom »Locheed-Wega«. To je isto letalo, s katerim je dosegel Kindston leta 1931 rekord na poletu v južno Afriko. Ponovi in med silnimi viharmi sta se spustili v Mindenhallu tudi obe ogromni holandski letali. Nekega ameriškega letala zaradi viharja v Southamptonu niso mogli izkrcati. Zato ga je dal letalec izkratiti v Havru in hotel je leteti v Anglijo. Francoske oblasti so pa zahtevala 2000 funtov šterlingov carine. Letalo so morali zato spustiti s parnika na morje, pretvoriti na najmanjšo ladjo in prepeljati takoj po morju v Anglijo.

Najzagonejnejša udeleženka tekme je bila Američanka Cochran, ki so jo mnogi listi v svojih poročilih smatrali za moškega. Prijavila je sijajno ameriško letalo Webe, ki je prispelo v Anglijo v redu, toda gospodinja je zamudila parnik. Ko je končno prispela v Anglijo, je zoper izginila za štiri dni. K sprejemu na letališču je priletel pozno zvečer, ko so bile luči že ugasnjene. Ko so zadoneli propelerji, so luči zoper prišli in tedaj je pricuhnilo letalo mlade Američanke, ki se je z vratolomno hitrostjo spustila na tla. Samo specialni konstrukciji svojega letala se mora zahvaliti, da se ni ubila. Vprašanje je pa, kdo je pilotiral, ona ali njen spremjevalec Smith. Zelo elegantno oblečena gospodinja je stopila iz letala in na vsa vprašanja radovednežev je odgovarjala: »Ne vem!« Pač je pa v zvezki kabine velik zavitek in razdelila med radovedne novinarje svoj življenjepis. Čeprav je v Ameriki že deli časa letala, je napravila njenu udeležbo na tekmi včas ameriške reklame. Letalo ji je dal na razpolago Amerišan Panghorn, ki se je tudi udeležil tekme in je bil tretji po vrsti s polkovnikom Roscoe Turnom.

Japonska in Evropa

V listu »Japan Times« pričuje japonski poslanik v Parizu Naotake Sato, ki vodi vso evropsko politiko Japonske, obširen članek o razmerju Japonske do Evrope. Razmere v Evropi, piše Sato, se od dne do dne bolj posostaju, postajajo vedno težje in neznotnajšje. Zato v Angliji vedno bolj priznavajo potrebo po sodelovanju z Japonsko, da bi se uredili mednarodni problemi. Pomorska konferenca je delala Japonski preglavice. Ne da se tajiti, da se obeta Japonski v letih 1935-36 kriza. Na noben način pa ne sme neuspeh bližajočih se pomorskih pogajanj, s katerimi Japonska močno razčuna, že izzvati krizo. Sato dvomni, da bi sledila neuspehu pogajanj vojna. Če bodo japonski industrijalci nadaljevali v enakem razmahu proizvodnjo, kakor doslej, nadaljuje Sato, in če bo zadevalo japonsko blago v inozemstvu ob vedno večji ovirah, se bo gospodarska kriza znova poostrial, omajala bo razna industrijska podjetja in

Gospa si da pokazati rokavice, ogleda si jih strokovnjaško. Imenitno! Če naša Osemnajst lir... Gospes zažari obraz in brž zaščeta možu:

Ta rokavičar je obsojen na skorajšno poravnava. — Glasno pa pričom: — Dajte mi deset parov, gospodčna!

Oprosti, dušica, ali se ti ne zdi, da je to malo... — si drzne brzdati njeni navdušenje za cenene nakupe prestrani mož, toda plahi poskus s moobrambo odpira blisk junonskih oči:

Take prilike ne bom nikoli več imeli.

Gospa vzame zavitek in ga dvigne zmagoslavno, kakor da drži v roki svoj vravniku v bitki iztrgano zastavo. In komaj stopimo na ulico, vzklikne nadušeno:

Ah, danes je bil pa res srečen dan! Pomeislite, v pičli uru sva prihranila najmanj dva tisoč lir!

Jaz sem potrošil doslej nad tisoč lir. — računa trenzo lakomni mož.

Da, toda to je kakor da si jih zasejal: gotovo nama prineso bogato žetev.

Federicova žena se ne da nikoli opeariti in pretentati: pozna cene, spozna se na blago in na trgovino. Nedavno je mož varčne žene izjavil, da potrebuje pisemski papir in že je hotel stopiti v trgovino s papirjem srednje mesta. K sreči ga je žena še pravčno zadržala.

Ali imate tudi damske rokavice? — Seveda, in še zelo lepe, gospa, — odgovori prodajalka.

Kaj si zadel v loteriji? Ali hočeš vreči denar proč? Vem za trgovin-

Japonska pride v obupne razmere. Sato ne prikriva, da bi se Japonska v tem primeru odločila za skrajna sredstva.

Admiral Yamamoto je prispel v London k vodja japonske delegacije za predhodna pogajanja v zadevi pomorske konference leta 1935. Na pogajanjih je izjavil, da hoče imeti Japonska enake pravice na morju kakor Anglija in Združenje države, ker zahteva to njena varnost. Omenil je razliko v zahtevah Anglije in Amerike, če, da polaga Amerika največjo važnost na bojni ladji in velike križarke, dočim hoče imeti Anglija čim več lahkih križark. S pogodbami, ki se z njimi dovoljuje enakopravnost glede vojne mornarice, sta obe državi nezadovoljni.

709 kilometrov na uro

V torek je dosegel znani italijanski letalec, letalski podčastnik Agello, nov svetovni hitrostni rekord na svojem hidroavionu nad Gardskim jezerom, kjer imajo Italijani svojo največjo letalsko šolo v Desenzanu. Agello se je dvignil z letalom Macchi-Castoldi M. 72 z motorjem Fiat A. S. 6 s 3100 HP in je prekobil svoj doseganjih hitrostnih rekord z dne 10. aprila 1933 s povprečno hitrostjo 709 km na uro. Določeno program je preletel s to hitrostjo štirikrat. Njegov doseganjih rekord je znašal 682.078 km na uro na kilometerski bazi.

Nov svetovni rekord je kontroliral komisar italijanskega Aerokluba in dokumenti bodo poslani mednarodni letalski federaciji v Parizu v svrhu ratifikacije. Rekord je bil dosežen ob neugodnem vremenu.

Dve smrtni odsodbi

Londonska porota je izrekla v torek dve smrtni odsodbi. Na smrt sta bila obsojena 19-letni J. Stockwell zaradi polnočnega umora v kinu letos 6. avgusta in pa 31-letni Georginos Kalli z otoka Cipra zaradi umora svojega tekmeča ljubezni Jamesa v Londonu.

Stockwell je za hrbotom umoril ravatelja kina Palace Hoards in mu vzel vse denar, s katerim si je privočil izlet na morje, kjer se je zabaval s svojo ljublico. Policijo je hotel potegniti za nos s tem, da je pustil na obali v Yar-

mouthu obleko z dokumenti, da bi oblasti mislite, da je utonil. Ko so ga pa na policiji trdo prijeli, je svoj zločin skesan priznal. Obtežilno zanj je bilo, da je težko ranil tudi Hoardovo ženo, ko je prihabela napadenemu možu na pomoč. Tako po zločinu se je morlec umil in odšel s svojo ljubico v kino. Smrtno odsodo je sprejel apatično.

Kalli je že sedmi na smrt obsojeni morlec v kratkem razdobju. Bil je jeden na upravitelja hotela Jamesa, zradi katerega ga je ljubica Wattova zapustila. 18. septembra sta se sprila in Kalli je svojega tekmeča pred hišo zabodel. Preiskovalnemu sodniku je priznal, da je imel namen ubiti tudi svojo ljubico. Smrtno odsodo je sprejel mirno.

Matuschka prepeljan v Budimpešto

Zloglasni atentator na vlake Silverster Matuschka je bil v sredo popoldne prepeljan pod močno stražo z dunajskim vlakom v Budimpešto. Avstrijske oblasti so ga izročile madžarskim, ki ga bodo sodili zaradi znanega atentata pri Bia Torbagy. V Avstriji je bil obsojen Matuschka na šest let zaradi atentata na železnico. Tudi Nemčija zahteva njegovo izročitev, da ga bodo sodili zaradi atentata na vlak pri Južborgu in Berlinu. Obravnava se pravno 15. novembra in bo trajala najmanj 14 dni. Za take zločine je določena na Madžarskem smrtna kazen. Po odsodbi na Madžarsko nazaj v Avstrijo in ko bo tam odsedel kazen, ga odpeljejo zopet na Madžarsko, kjer bo usmrčen.

Avstrijske oblasti so izročile atentatorja Madžarski na obmejni postaji Hegyeshalom. Prepeljali so ga v poseben oddelek brzovlaka. V Budimpešti so ga prepeljali s kolodvora naravnost v sodne zapore, kjer bo čakal na razpravo.

Ptičji haremi

Da žive nekatere ptice v mnogočestvu tako, da si ustanavljajo samci harem, je običajen pojav posebno pri pavih. Pav se speča z mnogimi samicami, ki potomstvo pa na skrbni. Manj znano je to o nekaterih vrstah eksotičnih ptic pevk. Samci pri nekaterih eksotičnih pticah se spečajo z 10 do 12 samicami, vsaka samica zneče 2 do 3 jajca, samec pa ne zmeni niti za jajca, niti za samice. Pri drugih vrstah eksotičnih ptic se spečajo z enim samcem tri ali štiri samice in njihovo gnezdo tvori eno skupino. Samec pa na svoje družice in jih varuje vsake nevarnosti.

Nekateri kragulji in kanje privedo k svoji prvi samici drugo in žive tako v bigamiji. Obe samici valita svoja jajca v istem gnezdu. Drug zanimiv pojav pri ptičih je to, da si splete več samic skupno gnezdo. To je navada pri nekaterih ameriških kukavicah. Skupno gnezdo si zgradi včasih do deset samic, ki tudi skupno vale jajca. Pa tudi po več parov ptic živi pod skupno streho.

Da prijateljica jo je imela tako rada, da je sprejela ponudbo, ne da bi trenača z očesom. Iz strahu, da bi si ne premislila, ji je naša gospodinja takoj vsilila pet tisočakov za aro.

Ko je mož zagledal tega slona na kolesih, je strašno prebledel in se naslonil na zid, da bi ne padel.

Cemu tako velik avto? Šest sedenjev? Saj sva vedno samo dva.

O, kako štorast in kratkoviden si, ubogi Federico. Lahko bova vozila svoje prijatelje na izprehod in niti beliča več nato to ne bo veljalo. Kaj ne razumeš, da pomeni že ogromen prihanek?

Federico je razumel, kaj je hotel storiti? Ogromni avto je požrl sicer petdeset litrov bencina, predno je prevozil sto kilometrov, in na vsakih petsto kilometrov deset litrov olja. Davki in garaža so požrli v enem letu težke tisočake, toda klub temu je bila gospa Marta v devetih nebesih od vsej nad udodno kupčijo in pri vsaki prilikli se je hvalila.

To je res ogromen voz v vsakem pogledu. In priznajte, da sem ga dobila napol' zastonji. Po prav

Skrivnost belega čevlja

30

Vaša intelektualna bistromnost, doktore, ni bila dovolj jasna, če mi dovolite to ugotovitev. Vedeni hočem mnogo več. Podrobno bi rad vedel, kakšnega značaja je ta spojina. Vedeni hočem, koliko denarja je šlo za vajine poskuse. Rad bi vedel, kaj tiči, za vajine proučevanjem in v kakšnih razmerah sta sklenila z doktorjem Janneyem to junaska znanstveno zvezdo. Vedeni hočem, zakaj se je gospa Doornova odločila za demarno podporo vajinemu delu... Obmolnil je in skrivil ustva. — Hočem tudi vedeni, **kdo je umoril gospo Doornovo**. Toda to, mislim...

— Oh, to vprašanje ni odveč, gospod — sploh ne, — je odgovoril Kneisel s slabim nasmehom. — Znanstvena praksa me je naučila, da potrebuje analitik za rešitev izvestnega problema prvič vestno ugotovitev vseh prvočinkih pojavov, drugič veliko potrežljivost, tretjič pa sposobnost obseči in doumeti ves problem s svežo in neokrnjeno fantazio... Toda to ni odgovor na vaša vprašanja. — Kakšnega značaja je najina spojina? Tega žal ne morem in ne smem izdati. Pa tudi če bi vam to povedal, bi vam ne moglo ponagati pojasnit zagotetnega zločina. Sicer pa, najino delo je skupna tajna, moja in doktorja Janneya, nikogar drugega... Nekaj vam pa lahko povem: ko bo najino delo končano, bova lahko izdelovala novo kovino, ki bo odpahala jeklo s sveta.

Distriztni prokurator in njegov asistent sta se molče spogledala, potem sta pa obrnila svojo pozornost na bradatko učenjaka in videti je bilo, da ga občudjujeta.

Ellery se je zasmjal. — Ne bom vas sili, — je dejal. — Če se vam posreči nadomestiti jeklo s cenejo in boljšo kovino, postaneta z doktorjem

Janneyem čez noč večkratna milijonarna.

Seveda. Zato sva tudi dala napraviti laboratorijs z dvojimi stenami, jeklenimi vrati in z vsemi drugimi varnostnimi napravami v obrambo proti radovedenem in tolovjem. Dejal bi še — in Kneisel glas je zazelen ponosno, — da bo najin proizvod lažji, prenejši in trpežnejši od jekla, obenem pa enako trden in odporen ne glede na to, da bo proizvodnja mnogo cenejša.

— Ali nista slučajno zadebla pri svojih poskusih ob kamen modrijanov? — je pripomnil Ellery resno.

Kneisel so se zaiskrile oči. — Maresem podoben šarlatanu, gospod Queen? — je vprašal prostodušno. — Zaupanje doktorja Janneya do mene in tjegevo sodelovanje z menom sta — upam, zadostno jamstvo za mojo znanstveno serijoostnost in poštenost. Povem vam — in glas mu je zadonel odločneje, — da sva izpopolnil gradbeni material dočnosti. To prinese revolucijo v aeronačnički vedi. To bo rešilo največji problem, s katerim se pečajo astrofizički — neverjetno lahek kovinski stavbni material, toda trd, kakor jeklo. Človek bo premestil prostor, dosegel bo sončni sistem. Najina kovina se bo razbila v vsem, vse se bo izdelovalo iz nje — od Šivank in nalinivih peres do supernebotičnikov... In to je skoraj že doseženo, — je pripomnil ob zaključku.

Zavladala je globoka tišina. Vsem se je zdelo, da bi pomenilo izgubljati besede, če bi hoteli k temu kaj pripomniti.

Ellery je pa mislil drugače. — Nenad bi stopil v isto vrsto s kratkovidnimi posmehljivci, ki so mučili Galilea in vihali nosove nad Pasteurem, toda kot analistik bi rad rekel — rad bi videl nekaj pozitivnega ali pa vsaj slišal besede, ki bi me prepričale... Dosedanji stroški, doktore?

— Točno tega ne vem, mislim pa, da sva že daleč prekoračila osemdeset tisoč dolarjev. Za finančno stran skrbim

doktor Janney.

— Naiven eksperimentič, — je zanimal Ellery. — Tako enostaven... Saj vendar chromium, nikel, aluminij, ogljik, molybdenum, — te mineralije ne morejo biti tako strašno drage, razen če bi jih naročili na vagone. Ne, ne doktore, informirati me morate podrobne.

Kneisel si je dovolil nasmej. — Vidim, da se nekoliko razumete na poskusni material. Lahko bi bili imenovali že molybden, vulfenit, sheelite, molybdit in nekaj drugih, iz katerih se pridobiva molybdenum. Ne smem pa niti dopustiti misli, da rabim molybden. Svojega problema sem se lotil strogo od neortodoksnih strani... Kar se pa tiče stroškov, ste pozabili na mnoge izredno važne postavke. Opozorjam vas samo na opremo laboratorijs in na kup aparativov. Ali sploh veste, koliko stane poseben ventilačni sistem ali talilna peč, ali rafinacijska naprava — turbine, elektrolični aparati, katodovi valjarji in podobne stvari?

— Oprostite, prosim. Sem pač lajik. Vaše predhodne študije in praksa, doktore?

— V Mnichenu v Nemčiji, na Sorbonni v Franciji, M. I. T. v Zedinjenih državah. Opravljal sem specijalno delo in delal poskuse v laboratorijs pri Jubliku na Dunaju in pod starejšim Charcotom v Parizu. Tri leta sem delal v metalurgičnem departementu Zedinjenih držav, ko sem dobil ameriško državljanstvo. Pet let sem služil v eni največjih ameriških jeklenih družb. Ta čas sem pa se neprestano pečal s privatnimi poskusi, pri katerih se mi je polagoma porodila misel, ki sem se je zdaj oklenil.

— Kako ste se seznanili z doktorem Jamnem?

— Seznamil najti je kolega, ki sem se mu deloma zaupal. Bil sem siromšen. Iskal sem človeka, ki bi mogel denarno zagotoviti moje poskuse in mi tudi tehnično pomagati. Predvsem pa človeka, ki bi mu lahko zaupal. Dok-

tor Jamney je bil kot ustvarjen za to. Bil je navdušen za mojo idejo. Vse drugo si lahko sam mislite.

Ellery se je lahko združil. — Zakaj se je gospa Doornova odločila, da ne bo več financirala vajinega projekta?

Kneisel je za hip povesil oči. — Naveličala se je tega. Pred dvema tednoma je poklicala Janneya in mene k sebi na dom. Sest mesecov, ki sva jih prvočink določila za poskuse, se je bilo zavleklo na dve leti in pol, pa vendar še nisva bila dosegla cilja. Dejala je, da se ne zanima več za najine načrte. Cisto prijateljsko je nama to povedala in nič ni pomagalo privrgati ji, naj še malo potrpi. Odšla sva vsa potrta. Ostalo je nama še nekaj denarja. Sklenila sva opustiti poskuse šele ko bodo izčrpana vsa sredstva, dotlej sva pa hotela delati, kakor da se nič zgodilo. Doktor Janney je hotele ta čas priti do denarja druge.

Distriztni prokurator Sampson je glasno zakaštil. — Ko je vama to rekla, ali je vama tudi povedala, da piše njen odvetnik novo oporoko?

— Da.

Inspektor Queen je potrepljal Kneisla po kolenu.

— Ali veste, da je ta nova oporoka napisana in podpisana?

Kneisel je skomiln z rameni. — Tega ne vem. Trdno pa upam, da ni. Vse bi se strašno poenostavilo, če bi bila prva oporoka še veljavna.

Ellery je mirno vprašal:

— In niste radovedni, ali je bila druga oporoka podpisana?

Pomemben jubilej ljubljanskih trgovcev

Leta 1834. so dobili ljubljanski trgovci svoje predstavnštvo, reprezentance trgovskega stanu

Ljubljana, 27. oktobra.

Ce bi se bilo začlanjanja, bi imeli drevi veliko proslavlja, ki bi se je gotovo udeležila vse Ljubljana, tako se pa spominjamo stoletnice naše častitljive trgovske korporacije le na tihem v spominih na milnike čase in na zasluge našega trgovstva na napredku našega mesta in vse Slovence.

Sto let je dolga doba in zato stolnji jubilej najglasnejše priča, kako trdoživo je naše trgovstvo, saj je vendar več danasnijih trgovskih hiš preživel teh sto let in tudi več čeprav so bili časi vedno bolj slab, večkrat celo zelo slabl in so se končno izpremljeni v najhujšo krizo, ki danes preresa celo najtrdnejše, s stoletnimi izkušnjami podprtje firme. In ta častitljiva starost te tvrdki je tudi najrazveseljivejši dokaz, da je naše trgovstvo svoja podjetja vedno zdalo na najtrdnejše temelje pridnosti, znanja, zadovoljnosti s skromnim dobitkom predvsem pa na granit poštenja.

Navadno mislimo, da je bila mala nedančna Ljubljana kramarska in beraška. Silno se motimo, saj je bila naše mesto, predno je stekla železnica, veletrovskovska prometno in v primeri z današnjimi časi tudi silno bogata. Bili so zlati časi, ko so delavci z pristanšča na Bregu hodili dopoldne do »Sifu« na pohane piske!«

Ljubljana je bila središče prometa med severom in jugom zlasti pa med vzhodom in zahodom. Ko so se z Dunajem in drugih mest vozili v Italijo in spet nazaj, so vsi ostajali v Ljubljani vsaj čez noč. Velika gospoda plemenitaši in dvorjaniki so se seveda vozili z velikim spremstvom in tudi po več dni potivali v našem z vsemi dobrotem preskrbljenem mestu. Zato smo imeli pred 100 leti hotele »Biedemon« na Meštem trgu »Malica« in njemu nasproti »Slovan«, »Avstrijski dvorec« ali »Bababirta« v sedanji Mahrovici hiši, kjer se je rodil slavny Don Carlos pri takem počitku, »Virant«, kjer je sedaj počtna direkcija, ponosnega »Zlatega leva«, v Fröhlichovi hiši na Tyrnski cesti in še več manjših, a dobro meščanskih prenočišč, kjer so ostajali zlasti veliki transporti s po 30 in več voz, ki so severa prevzeli blago k morju. In takele kolone vedno žejnih in lačnih ter nad vse mogočnih furmanov so nekaj porabilo! Število hotelskih sob pred 100 leti in danes po približno isto, vendar so bile po tedaj zaradi visoke in najvišje gospode so neprimerno bogatejše opremljene, pri tem je po današnja Ljubljana najmanj štirikrat večja in ima vsekot štirikrat toliko prebivalstva. Zato je rezultat našega primernja porazen, ker nam kaže, da so dohodki od prometa v primeri s povečanjem mesta gotovo padli na samo peto četrino tedanje zlate reke. Tedaj je pač vsej nekaj časa ostajalo pri nas, sedaj pa gre z vsemi ogromna vedina mimo nas! In namesto bahaških furmanov in prešernih posavskih tovornikov ter zapravljenih plešiških bogatašev so nam ostali v glavnem le še z vsako paro računajoči židovski agenti. Tako je torej vsestransko padel promet, povečali so se pa davki. Železnica pomeni za Ljubljano konec zlatih časov, ki se morda povrnejo s privlačnostjo lepote naše domovine, če jih bomo znali izkoristiti, in pa z odzivovirjenjem gospodarskega centra ob zahodni meji močne Jugoslavije. Prej so nas pestovali tuje, sedaj jih moramo mi prej so nas drugi zaspali z gostovstvom, sedaj si moremo in moramo bla-gostanje ustvariti sami in edino z lastnimi močmi!

V tej zlati dobi ljubljanskega gospodarstva smo še imeli Luckmann, Kance, Khame, Gerberja, Strzelbo, ki je prednik našega Viktorja Rohrmanna, pečarja Gieya, ki je prednik Ogorevca, Žesko ali Žeschka, Naglaza, Tomana, Vodnika, peke Žužka in Kaufmanna, ki je prednik Jakoba Kavčiča, mesnarja Černeta in Kozaka in pa Miha Pakiča, ki mu je naslednik tudi Viktor Rohrmann, nadalje Krisperja, ki je po prednikih Alborhettiju sploh najstarejša firma v deželi Jamščka, ki je prednik Urbanc Bučarja, ki ga je nasledil Schiffner Kleinmayr & Bamberg, Souvana, J. C. Mayerja, ki je vzel hčer slovenskega trgovca Sonca, Hienga in Kneza.

Do 1. 1833. je trgovstvo imelo kranjsko komercijalno komisijo, a tako ponosno

Iz Celja

— Spominska svečanost Jadranske straže V spomin na 31. oktober 1918. ko so na vseh avstrijskih bojnih ladjah na Jadranu zaplapole jugoslovanske zastave. Ima naša vojna mornarica vsako leto 31. oktobra svojo slavo. Ot tej prilike bodo odsljek vsake leto v vseh krajih, kjer je Jadranska straže, in v vseh šolah primerne prireditve, ki naj usmerjajo našo javnost in posebej še mladino k morju. Gleda na splošno narodno žalost se bomo letos spomnili tudi Načišča Čuvarja Jadrana blagopokojnega Viteškega kralja I. Udej nitelja Jadranska straže v Celju bo predstavljen v srednji dne 31. t. m. ob 20 v velikodvorani Narodnega doma spominsko svečnost s predavanjem »Kralj in naš Jadran«, deklamacijo in govorom zborom Dopoldne in poročilno bodo podmladičarji JS razpečavali po mestu propagandno literaturo, slike in kolke.

— Na občnem zboru Glasbene Matice v Celju, ki je v četrtek zvečer podala obračun svojega večrega in izredno uspešnega dela v preteklem letu. Je bila zoper izvoljen ves čedanski odbor s predsednikom g. dr. Milanom Orožnom.

— c. O Slovencih leta 1914. bo predstavljen ponedejek dne 29. t. m. ob 20 na Ljubljanskem vsečilistu v mislinici dežke meščanske sole minister v p. g. dr. Vekoslav Kukovec iz Maribora. To bo otvorjeno predavanje Ljubljanskega vsečilista v novi sezoni, ker je za 24. t. m. javljeno predavanje univ. prof. dr. Hauptmana iz Zagreba zaradi narodne žalosti odpadlo.

— Nočno lekarniško službo ima do vstetega petka 2. novembra lekarna »Pri Mariji« pomagaj na Glavnem trgu.

Pomemben jubilej ljubljanskih trgovcev

Leta 1834. so dobili ljubljanski trgovci svoje predstavnštvo, reprezentance trgovskega stanu

nini trgovci so upravljeno zahtevali samostojnje predstavništvo, ki so ga l. 1834. tudi dobil z »reprezentanco trgovskega stanu«, kjer so bile zastopane špecerije, manufakture in specijije. Prvi reprezentant je bil Ferdinand J. Schmitt za špecerijo, Fr. Gregl za manufakturno in Janez Kr. Kanc za specijijo, za njih namestnike so bili pa izvoljeni špecerist Alojzij Wasser, manufakturist Ign. Bernbacher in spediter Ign. Engler. To prvo trgovsko združenje je l. 1851. prešlo v podružje Trgovske in obrtnice zbornice a l. 1851. je 14 trgovcev ustanovilo trgovski gremij, torej sedanje združenje, ki so bili v pravljilnem odboru zanj tudi Peter Lassnik, Josip Kordin, Fr. Ks. Souvan in Matevž Treun. Prvi predsednik je bil Aleks. Dreč, v odboru pa J. C. Mayer in pravkar imenovani ustavnitelj Obenjem je bil Trgovska zbornica izbrana 12.274 gl. za trgovski šolski fond.

Slovenci so v gremiju postajali vedno močnejši in od 1896. do 1902. sta ga vodila Fr. Ks. Souvan in Frid. Soss. s. 1902. je bil pa za predsednikovega namestnika izvoljen Feliks Urbanc. Popolnoma v slovenske roke je gremij prišel l. 1905. ko je bil za predsednika izvoljen Ivan Knez, v odboru pa sami slovenski trgovci. Za Knezem so gremiju načelovali Alojzij Illeg, Ivan Samec, Ivan Jelčan ml., Fran Stupica in Ivan Gregor, a sedaj ga vodita načelnik Karel Soss z namestnikom Albiniom Smrekjem, tajništvo pa je že dolgo poverjeno Ložetu Smreku.

O uspehih in zaslugah te organizacije ljubljanskega trgovstva pač ni treba izrabljati besed, saj se kažejo v vsem našem gospodarskem in tudi političnem ter kulturnem življenju. Trgovstvo je po zaslugi tega svojega predstavništva spet najponosnejši in najvičljivi faktor javnega življenja v našem mestu, ki smotreno in z največjo delavnostjo zida temelje zlati dobi Velike Ljubljane.

Nesreča ali zločin?

Poletjane, 26. oktobra.

Pod naslovom »V potku je padla in se ubila« smo poročali 23. t. m. o smrti Marije Plevčakove iz Jelovca pri Makoleh, če da je padla vracajoča se domov z dela v potok in se ubila. Našel jo je še drugi dan 11. letnec sinček mrtvo. Ženo so nato pokopali. Potem pa so ljudje začeli okrog šusljati, da je verjetno, da je žena postala žrtev pohotnega nasilnega. Orožniki so v zvezi s tem arretirali nekoga 20 letnega fanta, posestniškega sina, ki je že prej nekdaj imel slabe namene s pokojnico, ki se ga je takrat le s težavo ubranila. Fant sicer zanekrat vse tajni Smljiva je okolnost, da je orožništvo našlo 96 korakov od pokojnike njen sviter, ki ga je mela Plevčakova pri odhodu ob sosedov običenega. Tudi je bil strgan na levem ramenu, medtem ko je doznan, da je bil doma še cel. Tudi podplutje na telusu in ranci na glavi dajo marskaj slutini. V četrtek je radi vseh teh govorov odsila v Jelovčev komisijo sodišča v Slovenski Bistrici, ki je izvrnila obdukcijo trupla. Preiskava v tej zadevi se najver